T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2026 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT SINAVLARINA ESAS)

PSİKOLOJİ DERSİ

KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

1. PSİKOLOJİ BİLİMİNİ TANIYALIM

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
1. Psikolojinin konusunu kavrar. 2. Psikolojinin bir bilim dalı oluş sürecini kavrar. 3. Psikoloji biliminin amaçlarını kavrar.	[!] Psikoloji bilimi, yaşamdan örnekler verilerek açıklanmalıdır. [!].Psikolojinin bir bilim dalı oluşu ve bunun nedenleri vurgulanmalıdır. [!] Psikoloji biliminin amaçları vurgulanmalıdır. [!] Psikoloji biliminin ne olmadığı örneklerle açıklanmalıdır.
4. Psikoloji araştırmalarında uygulanan yöntem ve teknikleri tanır.	[!] İlişkisel ve deneysel yaklaşımların farkı anlaşılmalı, psikoloji biliminin amaçları açısından bu iki yaklaşım değerlendirilebilmelidir. [!] Ülkemizde ve dünyada, geçmişte ve günümüzde, psikoloji biliminin oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmuş bilim insanları (Muzaffer Şerif gibi) tanıtılmalı, çalışmalarından örnekler verilmelidir.
5.Psikoloji biliminin etik kuralları hakkında bilgi sahibi olur.	[!] Psikoloji araştırmalarında ve psikolojideki uygulama alanlarında geçerli etik kurallar açıklanmalıdır.
6.Psikolojinin ülkemizdeki eğitim- öğretim programlarında yer alan temel ve uygulamalı alt dallarını öğrenir.	[!] 6. kazanımla ilişkilendirilerek hangi yaklaşımın psikolojinin hangi alt dallarının gelişimini daha çok etkilediği, uygulamalı alt dallarda psikolojinin bulgularından nasıl yararlanıldığı vurgulanmalıdır. [!] Psikolojinin temel bilim alt dalları (deneysel psikoloji, bilişsel psikoloji, gelişim psikolojisi, sosyal psikoloji) ve uygulamalı alt dalları (klinik psikoloji, sağlık psikolojisi, okul psikolojisi, trafik psikolojisi, adli psikoloji, spor psikolojisi, endüstri ve örgüt psikolojisi, din psikolojisi, çevresel psikoloji vb) tanıtılmalıdır.

7. Psikoloji ile seçilen bazı bilim dalları arasında ilişki kurar.	[!] Psikolojinin doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili olduğu biyolojik bilimler (zooloji, ekoloji, etoloji, fizyoloji, genetik, moleküler biyoloji vb.), sosyal bilimler (sosyoloji, antropoloji vb.) ve teknik bilimler (bilgisayar mühendisliği, matematik, istatistik vb.) belirtilmelidir.

II. ÜNİTE: PSİKOLOJİNİN TEMEL SÜREÇLERİ

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
8. Davranışın oluşum sürecini fark eder.	[!] Davranışın oluşum şemasının temelinde uyarıcı ve davranış ilişkisi olduğu üzerinde durulur. [!] Duyum, algı, öğrenme, bellek, hatırlama, kişilik vb. psikolojik süreçlerin uyarıcı ve davranış arasında yer aldığı belirtilir
9. Kalıtım ve çevrenin psikolojik süreçler üzerindeki etkilerini anlar.	[!] Davranışların hemen hemen tümünde hem kalıtım hem de çevrenin etkili olduğu açıklanmalı, ancak bunların etkilerinin söz konusu davranışa göre değiştiğine işaret edilmelidir. [!] Çevre teriminin fiziksel, sosyal ve kültürel boyutlarının olduğuna dikkat çekilmelidir.
10. Gelişimin yaşam boyu devam ettiğini kavrar.	[!] Farklı psikolojik süreçlerin gelişiminin farklı dönemlerde (olumlu veya olumsuz) tamamlandığı gösterilmelidir. Ö ğrenciye yürümenin gelişimini bebeklik çağında, kavramsal öğrenme ve hipotez kurmanın ise ergenlikte tamamlandığı; sağlıklı yaşlanan bireyin irdeleme yeteneğinin ileri yaşlılığa kadar devam ettiği, çalışma belleğinin yaşlılıkla olumsuz etkilendiği anlatılmalıdır. [!] Fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimin bir bütünlük içerdiği vurgulanmalıdır.
11. Ergenlik dönemi temel özelliklerinin farkına varır.	[!] Ergenin kimlik oluşumu sürecinde, rol karmaşası ile kuşaklararası çatışmaların etkileri vurgulanmalı, bu etkilerin nedenleri üzerinde durulmalıdır. [!] Ergenlik dönemi görevlerine vurgu yapılmalıdır.
12. Ergenlik dönemini ve bu dönemi etkileyen etkenleri irdeler.	

13. Ergenlik döneminde ortaya çıkan hızlı değişimin, gelişme sürecinin bir parçası olduğunu fark eder.	[!] Fizyolojik, psikolojik ve sosyal alanlardaki gelişimler vurgulanmalıdır.
14. Duyusal süreçlerde alışma ve duyarlılaşmanın etkilerini anlar.	[!] Duyumlar için geçerli olan alışkanlık ve duyarlılaşmadaki ortak ögenin, uyarıcıların tekrarlanması olduğu vurgulanmalıdır.
15. Algılamanın uyarıcıları anlamlandırma süreci olduğunu kavrar.	[!] Ders etkinliğine dikkat etmeme ve "dalma" durumunda, öğretmenin sesinin duyum düzeyinde kaldığı; uyarıcıların, algılama ve anlamlandırma aşamasına geçemediği anlatılmalıdır. Bu durumun ders başarısına olan olumsuz etkisi açıklanmalıdır.
16. Duyum ve algı arasındaki farkı kavrar.	[!]Duyum ve algı, bilinçlilik açısından değerlendirilmelidir.
17. Algıyı etkileyen etkenleri açıklar.	[!] Şekil-zemin ilişkisi, devamlılık-benzerlik, yakınlık- uzaklık vb. algılama prensiplerine yer verilmelidir. Teorik bağlama girilmez [!] Algıyı etkileyen sosyal-çevresel değişkenliklerin, güdünün, geçmiş yaşantıların, kültür ve beklentilerin algılama üzerindeki etkisine yer verilmelidir. [!] Algı yanılsamaları açıklanarak örnekler verilmelidir.
18. Güdülenmeyi ortaya çıkaran ve etkileyen etkenleri araştırır.	[!] Davranışlarda birincil ve ikincil güdülerin etkisi vurgulanmalıdır.
19. Güdülenmiş davranışı güdülenmemiş davranıştan ayırt eder.	
20. Kendi potansiyelini gerçekçi olarak değerlendirmenin önemini kavrar.	[!] Fiziksel, duygusal ve bilişsel özellikler, ilgili yetenekler ele alınmalıdır.

21. Duygu türlerini öğrenir.	[!] Psikoloji biliminde, sadece gözlenebilir ve ölçülebilir nitelikteki duyguların ele alındığı; bu ölçütleri taşımayan, örneğin sevgi, merhamet, utanma gibi duyguların üzerinde çalışılamadığı vurgulanmalıdır. [!] Duyguların dürtü ve güdülenme ile olan ilişkisi irdelenmelidir.
22. Duyguların davranışlarımıza etkisini fark eder.	[!] Duyguların kontrolü üzerinde durulmalıdır.
23. Bilinç ve bilinçaltı kavramlarını ayırt eder.	[!] Bilinç ve bilinçsizliğin kategorik olmadığı, bunların bir boyut üzerinde yer aldığı ve birbirlerinden derecelerle ayrıldığı vurgulanmalıdır.
24. Bilinçlilik türlerini öğrenir.	[!] Farklı bilinç durumları örneklendirilmelidir.
25. Dikkat türlerini belirtir.	[!] Öğrenciler dikkatin, duyumdan bellek ve öğrenmeye kadar tüm bilişsel süreçleri etkileyen bir üst süreç olduğunu kavramalıdır.
26. Sosyal biliş ve sosyal etki türlerini bilir.	[!] Sosyal biliş türleri arasında izlenim oluşturma, yükleme, yardımseverlik ve çekiciliğin olduğuna; sosyal etki konuları arasında kültürel etkilerin, özümsemenin, otoriteye uyma, itaat ve kabul etmenin bulunduğuna dikkat çekilmelidir. Sosyal etkileşimin günlük yaşamımızdaki etkileri üzerinde durulabilir.
27. Davranışı etkileyen sosyal etkenleri analiz eder.	[!] Birey – kültür ilişkisi vurgulanarak aile, arkadaş, toplum, moda, medya vb. sosyal çevrenin, bireyin davranışlarına etkisi ele alınmalıdır.
28. Öğrenmeyi örneklendirerek açıklar.	[!] Öğrenilmiş ve içgüdüsel davranışlarla refleksler arasındaki farklar vurgulanmalıdır.

29. Öğrenme türlerini kendi öğrenme yaşantısıyla ilişkilendirir.	[!] Öğrencilerin temel öğrenme türlerini anlaması sağlanmalıdır. [!] Öğrenme türlerinin davranışlarımızı biçimlendirmedeki rolü (sosyalleşmede model alarak öğrenmenin etkisi gibi) vurgulanmalıdır.
30. Öğrenmeyi etkileyen etkenleri irdeler.	[!] Biyolojik ve sosyo-kültürel etkenlerin öğrenmeyi nasıl etkilediği vurgulanmalıdır. [!] Öğrenilmiş çaresizlik üzerinde durulmalıdır. [!] Öğrenmenin en azından üç etkenin (birey, öğrenme malzemesi, öğrenme yöntemi) sonucu olduğu anlaşılmalıdır.

III. ÜNİTE: ÖĞRENME, BELLEK VE DÜŞÜNME

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
31. Öğrenme stratejilerinden yararlanır.	[!] Öğrenciler hangi stratejinin hangi öğrenme görevinde yararlı olacağını değerlendirebilmelidir. [!] Öğrenmeyi öğrenme becerisinin önemi vurgulanmalıdır. [!] Aktif öğrenme teknikleri vurgulanmalıdır.
32. Hayat boyu öğrenmenin önemini kavrar.	[!] Türk millî eğitiminin temel ilkelerinden olan “süreklilik” ve “her yerde eğitim” ilkeleri vurgulanmalıdır.
33. Bellek türlerini açıklar.	[!] Farklı bellek türleri (duyumsal bellek, kısa süreli bellek, çalışma belleği, uzun süreli bellek vb.) olduğu vurgulanmalıdır.
34. Bellek türlerinin hiyerarşik düzenini kavrar.	[!] Bellek türlerinin "öğrenme- depolama-geri çağırma" evreleri olarak da ele alınabileceği gösterilmelidir. [!] Bellek türlerinde bilinçlilik durumu vurgulanmalıdır.
35. Öğrenme, bellek ve hatırlama arasındaki ilişkileri kavrar.	[!] Unutmanın nedenleri vurgulanmalı ve hatırlamada kodlama ve depolamanın önemi açıklanmalıdır.
36. Düşünmenin araçlarını örneklerle açıklar.	[!] Düşünmenin araçlarını örneklerle açıklar.
37. Dil ve konuşmanın düşünmedeki rolünü kavrar.	[!] Düşünmede dil ve dilsel becerilerin önemi vurgulanır.
38. Doğru karar vermede düşünmenin önemini tartışır.	

39. Zekâ kavramını öğrenir, çoklu zekâdaki bileşenleri anlar, bireylerin farklı türde zekâlara ve bunların da farklı düzeylerine sahip olabileceğini kavrar.	[!] Zekânın tanımı ve zekâyı etkileyen etkenler açıklanmalıdır.
40. Zekâ türlerini ayırt eder.	[!] Farklı zekâ türleri olduğu vurgulanmalıdır. [!] Zekâ türlerinden sözel, görsel-mekânsal ve duygusal zekâlar üzerinde durulmalıdır.. [!] Her bireyde farklı bir zekâ türünün baskın olabileceği vurgulanmalıdır. [!] Ülkemizde ve dünyadaki bilim insanı, devlet adamı, sanatçı, düşünür gibi kişilerin hayatlarından
41. Bireyin yaşamında yetenek ve zekânın etkisini analiz eder.	[!] Öğrencilerin Atatürk'ün zekâsını ve yeteneklerini anlaması sağlanmalıdır.

IV. ÜNİTE: RUH SAĞLIĞININ TEMELLERİ

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
42. Kişiliği oluşturan etkenleri tartışır.	[!] Kişiliğin bireye özgü bir düşünüş, duygu ve davranış içimi olduğu vurgulanır. [!] Kişiliğin bireyin "biriciklik"ini oluşturduğu açıklanır.
43. Bireysel farklılıkları tanır ve kabul eder.	[!] Fiziksel, duygusal, bilişsel ve sosyal farklılıklar vurgulanmalıdır.
44. Stresin nedenlerini örneklendirir.	[!] Stres yaratan iç ve dış etkenler, engellenme ve çatışma kavramları vurgulanır.
45. Çatışmanın birey üzerindeki etkisini açıklar.	[!] Engellenmenin bireyin davranışlarına etkileri konusunda örnekler verilmelidir.
46. Günlük yaşamda kullanılan stresle başa çıkma davranışlarını ve savunma mekanizmalarını öğrenir.	[!] Savunma mekanizmalarına sıklıkla başvurmanın uyumu olumsuz etkileyebileceği belirtilmelidir.
47. Stresin günlük yaşama etkilerini tespit eder.	[!] Stresin neden olduğu fizyolojik ve psikolojik tepkilere değinilmelidir. [!] Sınav stresi açıklanmalı ve bu stresle başa çıkma teknikleri üzerinde durulmalıdır. [!] Yazılı ve görsel basındaki olumsuzluk içeren olayların yol açtığı stresle nasıl başa çıkılabileceği üzerinde durulmalıdır.
48. Ruh sağlığı kavramını öğrenir.	[!] Ruh teriminin biliş, duygu ve eylemleri içerdiğine; ruh sağlığı teriminin bu üç alandaki bozukluklarla ilişkili olduğuna dikkat çekilmelidir.

49. Ruh sağlığının ölçütlerini öğrenir.	[!] Ruhsal açıdan sağlıklı olmanın çeşitli ölçütleri üzerinde durulmalıdır: 1. Kişi kendisiyle uyumlu olmalıdır. 2. Kişi, yaşadığı yakın ve uzak çevreyle ilişki kurup sürdürebilmelidir. 3. İnsanlarla geçinme ve iş birliği yapmanın ötesinde sevgiye ve saygıya dayalı bağlar kurabilmelidir. 4. Kişinin kendine güveni olmalıdır. 5. Kişi toplumda bir yeri ve görevi olduğu duygusunu edinmiş olmalıdır. 6. Kişinin geleceğe yönelik tasarıları olmalı ve bunlara ulaşmak için gerçekçi çabalarda bulunmalıdır. 7. Kişi karşılaştığı güç durumlara uyma esnekliği gösterebilmelidir. 8. Bağımsız olarak girişimlerde bulunabilmelidir. 9. Yaşadığı çevre ve toplumla ters düşmeyen değerleri ve inançları olmalıdır. 10. Mesleği dışında eğlendirici, dinlendirici ve kendini geliştirici uğraşları olmalıdır.
50. Ruh sağlığının önemini kavrar.	[!] Anne, baba, kardeş, akraba, arkadaş gibi "sosyal destek" gruplarının bireyin ruh sağlığı üzerindeki koruyucu etkisi vurgulanmalıdır.
51. Dengenin ruh sağlığı açısından önemini kavrar.	[!] Fizyolojik denge örnekleri (susayan insanın su içmesi, üşüyen birinin titremesi vb.) verilmeli; daha sonra da denge sağlama mekanizmasının, ruh sağlığı için de geçerli olduğuna dikkat çekilmelidir.
52. İletişim sürecinde empatinin önemini kavrar.	
53. Ruh sağlığını korumada iletişim becerilerinin önemini kavrar.	[!] Sözsüz iletişim konusuna vurgu yapılmalıdır. [!] Olumlu iletişimin bireyin kendisi ve çevresiyle uyumundaki önemi vurgulanmalıdır.

54. Hobilere sahip olmanın önemini kavrar.	[!] Hobi örnekleri ve bunların bireyin psikolojisine olumlu etkileri üzerinde durulmalıdır. [!] Bu ünite sonunda kavram haritası oluşturulmalıdır.